

---

*Privim ca abonați pe D-nii ce vor bine vroî a
primi două numere unul după altul.*

A P E L.

Mai ales copiii se stîng de boale molipsitoare, ca anghina difterică, scarlatina, etc. Pe cîtă vreme nu se știea ce ieste de făcut, pe cîtă vreme nu ieră nici un drum deschis, pe care mergînd să dăm de leacul acestor boale, puteam stă și suferi unul după altul de pierderea vre unui copil iubit, sau chiar de pierderea tuturor. Acuma înse prin cercetările mai multor învățați ca Pasteur, Law, Buchner, Grawitz, sîntem pe calea care ne va duce la mîntuire. Ființele care prin înmulțirea lor în sînge pricinuesc boalele molipsitoare cele mai primejdioase, au fost studiate și sîntem în stare a le face nevătămătoare, ba chiar a le preface în aliați credincioși din dușmanii cum ne terau până acuma. Dar nenorocirea ieste, că acuma totul se cîrmuește de bani, de aceea și vedem că s'au făcut cercetări mai ales asupra boalelor animalelor (olositoare (boi, porci, oi, cai, găini, etc); despre boalele oamenilor sau ale copiilor nu s'a găsit încă timp de ocupație! Credem că ar fi foarte frumos și bine să facem o societate, care să strîngă bani pentru scopul de a lupta cu anghina, scarlatina și cu alte boale molipsitoare. Indată ce sunele strînse ar fi destul de mari s'ar putea publica un premiu mare pentru acel care ar descoperi

un medicament care să tămăduască anghina, sau scarlatina, sau tifosul, cum tămăduescă chinina de friguri, etc. Tot o dată s'ar putea cere și să se cerceteze calea pe care anghina se propagă pentru a întreprinde nimicirea tuturor cauzelor care îi priesc, adică pentru a scoate boala cu rădăcini cu tot. Noi credem că o asemenea societate ar fi foarte la timp și că în scurt ar reuși în lupta începută.

Facem apel la toți cetitorii noștri, la cei cari au copii și au fost loviți de nenorocire și au trebuit să stea cu mâinele încrucișate de față la torturile copiilor iubiți; la cei cari au copii și până acuma au fost scutiți, dar se pot aștepta la asemenea nenorociri în fie ce moment; la cei cari n'au, dar simțesc milă pentru nenorociți și se revoltează împotriva tiranilor noștri misrocopici și tocmai de aceea mai de temut. Facem apel și îi rugăm să facă propagandă pentru reușita acestei idei și fără întârziere să facem societatea și să ne punem pe lucru.

Pentru început acei cari sînt hotărîți a face parte din această societate, să bine voiască a trimite o înștiințare la Redacția „Contemporanului“.

Red. „*Contemporanului*“.

A P E L

pentru incendiarii de la Fălcui. etc.

Nenorocirile ce lovesc pe semenii noștri nu trebuie să ne lase nesimțitori. Oamenii trebuie să se simtă so-

îidari și la nevoie să găsească nenorocitul tămăduirea suferințelor. Azi a lovit nenorocirea pe unii, mîine pe alții și nici nu știm cînd ne va ajunge și pe noi. Să facem, prin urmare, ce putem pentru incendiatiți de la Fălciu etc. Presa Bucureșteană și cea Ieșană au luat inițiativa. În Iași s'a format un comitet compus din toți acei cari au bine voit a veni la apelul făcut de comitetul de inițiativă al Presei. Noi deschidem listă de subscripție și rugăm pe abonații noștri, să trimeată cît vor crede de cuviință la adresa noastră. Se va publica socoteala de sumele primite și le vom înnainta celor în drept.

S'a hotărît a se face o lotărie și la redacție se vor găsi bilete de vînzare, etc.

Credem că apelul nostru va fi auzit și că vom putea face ceva pentru nenorociții de la Fălciu,

Red. „Contemporanului“.

TOT DL. DR. ROMNICEANU

*Doctor în Medicină de la Facultatea din Paris.
Chirurg primar la Spitalul de copii. Profesor de Patologie chirurgicală la Facultatea de Medicină din București.*

Profesor la Școala Militară din București. Membru în consiliul Județului Ilfov. Bene-Merenti clasa I pentru operele sale Medicale

Membru al mai multor societăți, etc, etc.

MARE PLAGIATORIU!

În anul 1880, Maiu, în ajunul concursului pentru catedra de *Patologie chirurgicală*, ne pomenim cu întăia fasciculă din *Manualul de Patologie chirurgicală* de

Dr. Romniceanu. (Ce rîdeți?). Prin această operă plagiată după Follin a reușit să capete Dl. Romniceanu, catedra și bene-merentiî clasa I.

Autoriul ne spune în prefață: „Lipsa unui manual „de Pathologie chirurgicală, părăndu-ne foarte simțită, ne „îndemnă a întreprinde astă lucrare, care nu ieste alt „cevă de cât scrierea în *limba maternă* a aceea ce s'a „scris în cele alte limbi.

„Suntem siguri că lucrarea noastră e incomplectă. „Sperăm că lectorul ne va scuza acésta țiind compt de „*sacrificiile materiale*, ce cată a face acel ce întreprinde „o asemenea lucrare . . . .“

Nu lipsa unui manual te-a îndemnat, D-le Dr, ci gustul de a pune mîna pe cîte-va sute de lei pe lună la Universitate.

Iești moderat, D-le Dr, spunînd că lucrarea D-tale de sigur va fi incomplectă, vrei să creadă oamenii că ai compus'o D-ta, combinînd cele spuse de feliuriți autori și ai uitat să prevezi cazul, cînd te va pune cineva față în față cu jumulitul *Follin*! Poate zicea tot așa *Follin* în prefață și în grabă ai copieat totul?

Vorbești, stimabile autoriu, de sacrificiî materiale! Ce? Ai tradus în trei zile și ai făcut o broșurică de 80 de file pentru 5 lei și apoi mai stai și ne cînți de sacrificiî, D-ta, care te jertfești pentru patrie punînd pe fie care lună 2000 de lei noi în buzunariu!? Prea din cale afară!

Ce însemnează o *scriere în limba maternă*, de ce nu spuneai mai bine o traducere rea după *Follin*? Să vă spun ieu de ce. — Pentru că cu o traducere nu căpătai nici postul de profesor, nici medaliea. Acuma descopere-se orî ce, Dl. Ureche va spune că n'are ce să vă facă ca și D-lui Cernătescu, se înțelege *corb la corb nu scoate ochii*.

Manual de Pathologie   Traité élémentaire
chirurgicală   du
de   Pathologie externă

Dr. Gr. Romniceanu

par

Volume I

E. FOLLIN

Fascicula I

Ediția I - iu?

Tome premier

București 1880

Paris 1877.

Pag. 1.

Pag. 4.

La debutul inflamației se produce o contracție tonică a micelor arterii ce duc sângele în partea lezată, contracție ce poate micșora de un quart sau chiar pe jumătate calibrul arterei.

Les recherches récentes de Brüche, de Warthon Jones, de Paget établissent qu'au debut de l'inflammation il se produit un resserrement tonique des petites artères qui amènent le sang dans la partie lésée. Cette contraction peut atteindre le quart et même la moitié du calibre de l'artère.

Paget a constaté că contracțiunea vinelor era (?) tot atât de manifestă ca și a arterelor. Sub influința aștei diminuții a calibrului arterei, circulația se accelerează apoi ea se face mult mai încet.—etc.

Paget a constaté sur *l'aile de la chauve souris* que la contraction des veines était aussi manifeste que celle des artères.... Sous l'influence de cette diminution dans le calibre de l'artère, la circulation d'abord rapide se ralentit etc.

Pag. 2.

Pag. 5.

Dacă contracțiunea arterială persistă câțva timp, observăm uă incertitudine în marșul curențului sanguin; câte-va globule isolate se atașez la pereții vasului, apoi colona sanguină oscilă și se oprește momentan, în

Si la contraction artérielle persisté quelque temps.... Alors se manifeste une sorte d'incertitude dans la marche du courant sanguin; quelque globules isolés s'attachent d'abord aux parois des vaisseaux, puis la colonne

fine survine ua stoză completă a globulelor.

Pag. 2.

Primul fenomen ce observăm în sângele estras de la flegmaziie, este formațiunea la suprafața chiagului a unui strat alb, cenușiu sau galben a cărei înălțime (?) e variabilă și care e cunoscut sub numirea de cuena inflamatorie.—Suprafața cuenei este uneori plană, iară alte ori retractată, la centru, de consistență de la aceea a unei piftii până la a unei curele. Ea e transparentă.

sanguine oscille et s'arrête momentanément, enfin survient une stase complète des globules.

Pag. 7.

Le premier phénomène qui se montre dans le sang extrait d'un individu atteint d'une phlegmasie, c'est la formation à la surface du caillot, d'une couenne d'un blanc grisâtre ou jaunâtre de hauteur variable, et à laquelle on a donné le nom de couenne inflammatoire et tantôt plane, tantôt rétractée vers son centre. Sa consistance varie depuis la mollesse d'une gelée jusqu' à la dureté du cuir. Cette couenne est transparente.... (pag. 8).

Și ast-fel se continuă cu câte-va sărituri paralelismul articolului „Despre Inflamație“ până la fine.

Pag. 9.

Articolul II.

E x u d a t i a.

Inflamația ajunsă la un ore care grad, dă loc la formațiunea de produse variate numite de exudate.

Pag. 9.

Limfa plastică diferă de serositatea pură a flegmaziilor, prin o consistență mai mare, uă tendință mai marcată către organizație, și în fine prin prezența unor elemente pe care le vom studia.

Limfa plastică se prezintă sub două forme : răspândită pe supra-

Pag. 20.

Article II.

De L'exudation.

L'inflammation arrivée à un certain degré, donne lieu à la formation de produits variés qu'on appelle des exsudats.

Pag. 211

La limphe plastique diffère de la sérosité pure des phlegmasies par une consistance plus grande, une tendance plus marquée vers l'organisation, enfin la présence d'éléments que nous allons étudier. On la voit étendue à la surface des membranes enflammées ou infiltrée dans

fața membranelor inflamate (exudație superficială), sau infiltrația în aureolele țesutului celular (exudație interstițială).

les aréoles du tissu cellulaire ; de là deux variétés d'exudations ; les exudations superficielles et les exsudations interstitielles.

Tot ast-fel până la finele articolului.

Pag. 11. Articulul III.

Supurația.

Supurația este o stare mai înaintată a exudației inflamatorice și e caracterisată prin formarea unui licuid ce conține un fel de globule, licuid numit puroi.

Pag. 25. Article III.

De la suppuration.

La suppuration est un état plus avancé de l'exudation inflammatoire, elle est caractérisée par la formation d'un liquide qui renferme une certaine espèce des globules et qu'on désigne sous le nom de pus.

Pag. 14.

Simptomatologie.

Simptomele supurației sunt locale și generale. Celle locale le vom studia la capitolul absceselor.(!) Vom dice aci numai că, partea inflamată este sediul unei dureri vii la care se adaugă svâcnitură, temperatura ridicată a părții și prezentând un edem aproape caracteristic.

Cât privește prognosticul și tratamentul supurației vom vorbi despre elle la articolul absceselor și al infecției purulente(!)

Și tot ast-fel până la finele capitolului.

§ I Abscesele calde.

Pag. 15.

Anatomia patologică. Comune în țesutul celular, diminuează

Pag. 33.

Symptomatologie.

Les sytômes qui annoncent la supuration sont locaux ou généraux; Les premiers vont être étudiés à l'article Absès. Nous mentionnerons seulement ici une douleur plus vive dans la partie enflammée, des élancements, une élévation marquée de la température et un oedème presque caractéristique.

Tout ce qui reste à dire du pronostic et du traitement de la supuration sera développé dans le articles qui vont suivre consacrés aux absès et à l'infection purulente.

§ I-er Absès chauds.

Pag. 34-

Anatomie pathologique.—Très communs dans le tissu cellulaire,

de frecvență(?) în diferitele organe sau țesături; ast-fel le vedem rar în axul cerebro-spinal, ficat, pulmon, oase și mușchi.

Intr'un absces trebuie să studiem cavitatea și conținutul.

1. Cavitatea. Când un absces se dezvoltă, vedem în mijlocul exudației plastice inflamatorii, un liquid galben care se depune mai întâi în areolele țesutului celular, liquid cari se limitează lesne și se reunesc în mici cavități cari deschizându-se unele în altele, finesc prin a constitui un focar sau cavitate unică,

BCU Cluj / Centrul Universitar de Cercetare

Tot ast-fel până la finele capitolului.

Pag. 28

Articolul V

Infecția purulentă.

Definiție. Infecția purulentă este o afecțiune produsă prin introducțiunea puroiului în sânge, și caracterizată prin alterațiunile variate al căror ultim termen este formația de abscese multiple.

Pag. 28.

2. Condițiunile anatomice ale infecției sângelui prin puroiu. Sedillot injecta de ua singură dată ua cantitate oare-care de puroiu în venele cânilor. Unii

les abcès chauds diminuent de fréquence dans différents organe ou tissus. Ainsi on les voit rarement dans l'axe cérébro-spinal, le foie, le poumon, le système musculaire et le système osseux.

On doit, dans un abcès, étudier deux chose la cavité et le contenu.

A. Cavité. Quand un abcès se developpe on voit, au milieu de l'exsudation plastique inflammatoire, un liquide jaunâtre se déposer primitivement dans les aréoles du tissu cellulaire. Cette formation purulente se limite assez promptement et le pus se réunit dans de petites cavités qui s'ouvrant les unes dans les autres, finissent par constituer un foyer unique.

Pag. 55

Article V

De l'infection purulente

. . . . nous définirons l'infection purulente, une affection produite par l'introduction du pus dans le sang et caractérisée par des altérations variées dont le dernier terme est la formation d'abcès multiples.

Pag. 58, 59.

B. Conditions anatomiques de l'infection du sang par le pus. . . . . Dans une première série d'expériences, Sedillot injecta en une seule fois, dans les

din ei muriră repede după injecție iară alții se vindecară după symptome grave ca: accelerația respirației, fiorii, sete, vi-e, tremurături sau uă semi-paralisie a membrelor posterioare, evacuații alvine, uă răpede și considerabilă slăbiciune.

etc. etc.

veines des chiens, un certaine quantité de pus. Quelques animaux succombèrent promptement après cette injection; d'autres guérèrent après avoir éprouvé des symptômes généraux graves, tels qu'une accélération de la respiration, de frissons, une soif vive, des pandiculations (nu s'a putut traduce acésta espression?!), du tremblement ou une semi-paralysie du train postérieur, des évacuations alvines, un amaigrissement considérable et rapide.

etc. etc.

Articolul VIII

Gangrena în general.

Pag. 42.

Gangrena de la (*γραινω* devorez) este mortificarea unei părți limitate a corpului.

Unii înțeleg sub numele de gangrenă, o afecțiune care ar fi limitată la o grosime orecare a membrului. Era sub acela de sfacel mortea completă.

Fără a admite aste deosebiri, ne vom servi indiferent de cuvântul gangrenă și sfacel. Gangrena țesăturii osoase se numește necroză. Pe când prin escară vom înțelege o grosime mai mult sau mai puțin considerabilă a părților moi mortificate.

etc. etc. etc.

Article VIII

Gangrène en général

Pag. 80

La gangrène (de *γραινω*, je dévore) consiste dans la mortification d'une partie limitée du corps.

. . . . . Quelques chirurgiens veulent encore distinguer la gangrène, affection qui serait limitée à une certaine épaisseur d'un membre du sphacèle, qui comprendrait sa mort complète.

Sans admettre cette distinction nous ferons tour à tour usage des mots gangrène et sphacèle. La gangrène du tissu osseux s'appelle nécrose. Le mot escarre désigne une épaisseur plus ou moins considérable de parties mortifiées.

etc. etc. etc.

Esemplarele ne subsemnate se vor considera ca contra făcute și urmărite conform legii.

(ss) **Dr. Râmniceanu.**

Droits de traduction et de reproduction réservés.

E. Follin.

Dar limba! Ce mai frumuseță ascultați :

Clapiere fetide (pag. 41), *distrusă prin debridare* (pag. 41), *debutul, marșul* (mai la toate pag.), *travaliu* (pag. 46), a distruge prin *atrițiune* (pag. 47), ne vom *compo-ta* (pag. 49), *survin* dureri *lancinante, acute și intolerabile* (pag. 50). *obliterat, indolent, pasibil* (pag 51), *engorgement'e* (pag. 55), *uzagiu* (57), din *stația* în picioare ce *exige* unele profesii (57), *debută...* prin *inapetentă* (pag. 64), *să contracte între ieii uderențe obliterate* (66), *confi-cti-ōnă-m lambouri autoplastice* (80), *relașare* (pag. 81), *uverturi* (86), *detașă* (93); *fuzeele purulente* (95), *medii infidele(!)* (117), *meziu adjuvant* (124);...

Asta se cheamă limbă maternă la Dl. Dr. Romniceanu. Aferim !

Audax

Educațiunea intelectuală morală și fizică după H. Spencer.

(Urmare)

Capitolul al IV-le

Despre educația fizică

Oamenii în țările civilizate se îngrijesc mult mai mult de creșterea vitelor, de îngrășatul lor, de îmbunătățirea raselor, etc, de cât de creșterea și sănătatea copiilor. Copiii îi lasă pe mâna mamelor, cari au învățat, cum s'a întâmplat, mai multe limbi, danțul și pianul și pe a slugilor pline de tot felul de credințe de rîs. Bărbații socotesc lucru înjositoriu pentru dinșii a se îngriji de hrana și de educația fizică a copiilor.

Cu toate acestea fericirea unui om atîrnă adesa de la puterea trupului și fericirea unei nații de la puterea cetățenilor! Ieste timp să se folosească și copiii de binefacerile științei de mult aplicate la creșterea dobitoacelor. Negreșit că va fi fiind de mare folos a avea cai și porci frumoși, dar credem că ar fi și mai folositoriu, dacă nația ar număra bărbați și femei frumoși și puternici.

Oamenii cad dintr'o greșală în alta contrară și de aceea ne explicăm cum se face că după un timp cînd se dădea copiilor să mînce cît se putea mai mult, a venit acuma obiceiul de a se da puțin de tot, ba chiar de a-i hrăni cu *legume* numai!! A ajuns modă a mîncă puțin și un copil care mîncea cu poftă și mult se privește adese ca reu crescut, ca un prostălău.

Negreșit că ieste reu și a mîncă prea mult, dar tot mai mic reu de cît a mîncă prea puțin. Nemistuirile, dacă nu se întîmplă prea des, strică mai puțin de cît lipsa de singe. Apoi copiii cînd li se dă cît le trebuie nu mînce nebunește. Copiii nu-s lacomi de cît dacă au fost crescuți reu; dacă nu li se dă cît ar vroi dintr'un feliu de mîncare, negreșit că vor mîncă peste măsură, cînd vor putea. Noi credem că, pe cită vreme *gustul de mîncare* n'a fost stricat prin o viață neregulată, trebuie să lăsăm pe copil să se conducă după dînsul.

Să luăm un exemplu. *Gustul pentru zaharicale* ieste foarte mare la copii. Cei mai mulți își vor închipui că copiii îmblă după aceste lucruri numai pentru plăcerea gustului în sine și că zaharicalele le sînt mai degrabă vătămătoare de cît folositoare. Fiziologistul, înse, care a ajuns a respecta din ce în ce mai mult instinctele, va presupune că zăharul trebuie să joace vre un rol foarte însemnat în organismul copiilor. În adevăr așa și ieste, la oamenii mari substanțele grase îi țin locul în parte, și copiii, cari de obicei nu vroesc să mînce grăsime, o înlocuiesc prin zăhar. De asemenea oeservăm la copii un gust foarte mare pentru acidele vegetale, de aceea le plac fructele și, dacă nu pot avea altele, mînce pădurețe și perje crude chiar. Fiziologiiștii au dovedit că în adevăr au copiii nevoie de fructe și că prin urmare gustul lor trebuie ascultat.

În loc înse ca să gîndească la aceasta, părinții vroesc să mînce copiii pîne și lapte dimineața, ceaiu cu pîne și cu unt, sara sau altă mîncare tot atît de fără gust. Ce urmează de aice? Nemică, altă de cît că, îndată ce la vr'o serbătoare, de pildă, pot avea din belșug fructe și zaharicale, mînce așa de multe în cît se bolnăvesc. Noi sîntem încredințați că, dacă copiii ar putea avea mîncări dulci și fructe în fie care zi, rar ar mîncă mai mult de cît le trebuie. Dr. Combes zice: „Dacă ar mîncă în tot deauna fructe coapte, de sigur n'ar mîncă de cele crude.“ Dr.

Combes mai arată că la masă să se mînce fructele și nu la alte timpuri.

Nu numai că sunt multe temeiuri pentru a ne face să ascultăm de gusturile copiilor, dar nici nu putem avea călăuz mai bun. Ce știe mama, cînd zice că băetul a mîncat destule dulceți și poruncește să i se iee din mîna farfuriea, pe ce se întemeează iea? Crede că trebuie să-i fie deajuns, dar pe ce se întemeează? Are vre o înțelegere ascunsă cu stomahul băetului? Are iea vre o simțire tainică pentru a putea ști nevoile organismului copilului? Dacă nu, cum poate hotări, cît să mînce? Nu știe oare că nevoea de hrană atirna de la mulțime de pricină,—că se schimbă cu temperatura, cu starea de uscăciune sau de umezală a aerului; cu exercițiul ce a făcut înainte de masă; cu felul mîncărilor din urmă; cu iuțala mistuirei, etc?“.

Iată ce ne spunea tatăl unui copil de cinci ani, mai mare și mai tare de cît toți copiii de vrîsta lui: —„Nu pot găsi nici o regulă artificială pentru a cunoaște de cîtă hrană are nevoie. Dacă zic „de ajuns“ nu fac de cît o presupunere; și presupunere poate tot așa de bine adevărată pe cît și greșită. Prin urmare, necrezîndu-mă vrăjitorii, îl las să mînce cum vrea“. Negreșit că părinții ar fi mai luători de samă, dacă ar cunoaște legile fiziologiei și n'ar da regule cum, cît și cînd să mînce copiii, dar se știe că „*trufiea științei ieste umilînța față cu a neștiinței*“. Medicina ne dovedește acest adevăr. Unde se apucă acum doctorii cei mari de dat atitea doctorii ca cei vechi, cu cît cunosc mai bine legile vieții cu atita au mai puțină încredere în sine și mai mult într'însele.

Nu numai în privința cantității sînt prigoniți copiii, ci și în a calității. Ieste foarte respîndită credința că copiii trebuie să mînce mîncări proaste. La săraci se pare lipsa de mijloace a făcut să se înrădăcineze maxima, că „*carnea nu-i bună pentru copii*“. La bogați se ieu de pe sfaturile dadacelor din popor și pentru că trăim în o vreme de reacțiune în contra obiceiurilor din veacurile trecute.

Idea citată nu se întemeează pe nimica serios, așa trece vorba de la unul la altul și nime nu-și dă osteneală să o cerceze de ieste dreaptă sau nu.

De sigur că pentru copiii mici de tot, la cari stomahul n'are încă destulă putere pentru a mistui partea fibroasă din carne, carnea așa nepregătită nu poate fi bună, dar nu urmează că nu-s bune mîncările pregătite cu carne din care s'au scos părțile fibroase; de asemenea nu vedem nici un temei care să ne arăte, că n'ar fi bună pentru copiii de doi sau trei ani. Doctorii și fiziologiști mari au zis, că copiii au nevoie de hrană mai nutritoare

de cît a celor în vrîstă. Lucrul iese ușor de înțeles. Copilul are nevoie nu numai să-și dreagă pierderile suferite, ci să-și crească și, chiar fără de a ținea samă de creștere, copilul ar avea nevoie de hrană mai bună, căci în raport cu trupul lui pierde mai mult de cît oamenii în vrîstă. Hrana rea și neîndestulătoare face să nu ajungă copiii așa de mari și de tari, cît ar fi fost cu puțință.

Foamea cea mare a copiilor arată că organismul are nevoie de hrană multă, cine nu știe că gustul de mîncare ce-l avea în copilărie ieră mult mai tare de cît în vrîsta adultă! Altă dovadă avem în faptul că copiii mor întăiu în tîmpul foametelor.

Acuma ne întrebăm, ce-i de făcut: vom da copiilor hrană mai multă înse slabă, ori mai puțină dar concentrată? Hrana cuprinsă într'o cantitate mică de carne nu o găsim de cît într'o cantitate mai mare de pine, în una și mai mare de cartofe, etc. Vom da oare copiilor o cantitate de mîncare relativ mai mare de cît oamenilor în vrîstă, dar de aceeași calitate ori o cantitate și mai mare de mîncări nehrănitoare?—Nu încapе îndoială că va trebui să le dăm hrană mai bună, ca să nu le încercăm stomahul prea tare cu munca mistuirei.

(va urmă).

I. Nădejde.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PROSTITUȚIA.

Iată o nenorocire care bîntue societatea întregă, măsbindu-se sub diferite chipuri. E rar acela ce nu o crotește, ce nu o apără. Mulți se mulțămesc a zice că e un rău, dar un rău necesar.

Unii se vor simți indignați de acest articol, zicînd că e în contra bunelor moravuri, că pune sub ochii cetitorilor niște lucruri de acele cari trebuie să rămie în întunec; lucruri de acelea de cari toată lumea vorbește la urechi numai. Unor asemenea moraliști le-a respuns minunat Molière „Ils ont les oreilles plus chastes que tout le reste du corps“.

Nu mă voiu sfi a trătă această chestiune, așa cum

e, știința are acest bun că în ori și ce chestie, se poate merge cît de departe, cînd ești înarmat cu critica, cînd ai de călăuz știința și ca scop binele omenirei.

Numai spiritele mărginite numai acei la cari cri-erul e cu totul cotropit de partea senzuală vor găsi în iel ceva contra moralei, ceva scandalos.

E contra bunelor moravuri legea, care apără prostituția; sînt scandaloase operetele, poeziile și nuvelele, de cari ne împiedecăm la fie ce pas; sînt stricătoare chiar acele poezii cari sub cuvînt că strigă în contra prostituției o descriu așa feliu că în loc să producă greață, la cei mai mulți le face plăcere. Aceasta vine, de sigur. de acolò că autorii unor asemenea poezii sau nuvele au ramas tot oameni vechi, cu deosebire numai că sînt momente în cari cunosc reul. Vroesc a descrie prostituția ca ceva reu, dar fiind că simțiul le e tocit, fiind că de multe ori își petrec vieață cu asemenea lucruri, de aceea fără de voea lor simțurile înving inteligența.

E aproape sigur că romanele lui Zola datorese reușita lor numai scenelor celor prea reale, cari se potrivesc cu gustul corupt al secolului. Poate că intenția lui Zola să fi fost bună, dar ce folos dacă scrierile lui în loc de a servi contra otravei, în general fac același serviciu ca și otrava însăși. Publicul azi e așa de ușor în cît greu îl poți ținea acolò unde nu găsește ceva care să-i gîdele simțurile; cîteva *pasage* decoltate îi atrag toată luarea aminte; poți pe urmă să-i arăți, cît de multe rele decurg de acolo, nu-l mai mișcă, gîndul lui e absorbit cu totul aiurea.

Părerea mea este ca operetele, romanele, și poeziile de asemenea soiū fac tot același cerviciu ca și cantaridele.

Prostituția a existat din cele mai vechi timpuri și ceea ce e mai de îngrijit, e, că cu cît o găsim mai întinsă la un popor, cu atîta acel popor e mai aproape de cădere. Se vor găsi unii încăpăținați, să zică că de vreme ce au fost tot deauna, trebuie să fie și de acuma

înainte. Asemenea concluzii pot să-și găsească locul numai în niște capete cu idei foarte mărginite.

Aceasta ar fi tot una ca și cum ar zice, că dacă cîuma a fost până acuma omorîtoare, trebuie să fie așa în totdeauna; pe cînd e sigur, că cu cît medicina va înainta cu atîta va fi mai puțin de temut și poate va veni un timp cînd va fi cu totul stărpită. Prostituația e o boală socială și ca ori ce boală va putea fi lecuită. Dar pentru aceasta trebuie de cercetat cu de amăruntul cauzele cari o produc căci numai nimicind acestea vom nemici-o și pe dînsa.

Prostituația, această boală grozavă care roade societatea, e strîns legată cu deprăvarea și cînd nu produce slabi de corp, produce cu siguranță slabi de minte. Care e oare pricina lipsei de energie în clasele o leacă mai bogate, dacă nu deprăvarea?

O națiune deprăvată, poți zice că e ștearsă din cartea lumii. Iezuiții ori unde întilneau energie în calea lor nu găseau mai bună armă în contra iei de cît deprăvarea; un om corupt, strivit de patimi iera în mînele lor ceea ce este lutul în mînele olariului.

În totdeauna cînd între barbat și femei nu se află iubire adevărată, nu se află stimă reciprocă, ori ce relațiune sexuală e o prostituare, atît din partea femeii, cît și din a bărbatului.

Sprîjinindu-ne pe acest pîncipiu, vedem că prostituția e mai respîndită, de cît se crede. Putem zice, că se găsesc deosebite trepte de corupție, prin urmare de prostituție; și trecerea de la una la alta e foarte lesnicioasă. Cine e scoborît o treaptă, ușor scoboară și alta, și așa pe încetul se trezește în fundul prăpăstiei, de unde nu se mai poate urca, ca și cum cineva iar fi tăeat scara. Nu e nici o minune de vreme ce aceste lucruri nu se petrec numai în afară, ci își au rădăcinele adînc în crier; căci înainte de a face un lucru, acesta e format oare cum în crier și la un moment dat să ivește în fapt. Ori ce faptă a cui-vă este precedată de o schim-

bare a stărei psihice, care schimbare se întipărește și lasă urme neșterse, se formează chiar o serie de cugetări deosebite, putem zice anormale; și aceste stări, cu drept cuvint, bolnăvicioase rămân pentru toată viața, căci se știe că lecuirea boalelor psihice e aproape cu neputință, mai cu samă a celor de soiul acesta, cari pe încetul au cotropit întregul sistem de cugetare.

La dezvoltarea prostituției contribuiesc mai cu samă două cauze: *Relele exemple* și *Mizeria*. La clasa mai bogată de sigur că nu găsim de cât pe cele dintăi. Moralitatea omului în vrîstă, fiind un rezultat al creșterii și al exemplelor ce a căpătat din copilărie, credem nimerit a-le observă pe acestea. Căci ori ce idee semănată în mintea unui copil, crește și iea cu vrîsta și se înmulțește întocmai ca germenii parazitari, cari stînd în sînge, se hrănesc și se înmulțesc mereu, mereu.

De obicei copiii sînt în contact mai întăi cu slugele și cei întăi germenii sunt sădiți de cătră acestea, slugele sînt o ciumă pentru morala copiilor. cine nu știe pe cîte căi deosebite strică iele copiii? E de ajuns să-și amintească cineva scandalul de la Bordeaux întimplat acum vro doi ani, unde un băet de 10 și o copilă de 12 ani au fost deprăvați în un chip îngrozitoriu de cătră servitoare. Faptul a fost așa de scandalos și a făcut atîta sgomot în Europa în cât părinții au fost nevoiți a părăsi țara și a merge în America. Acesta e poate unul, care din nenumărate a ajuns la iveală.

Exemplele ce copii le văd la părinți, sînt încă destul de însemnate. De multe ori părinții se înșală crezînd, că copii nu înțeleg vorbele sau faptele lor; se înșală grozav, căci chiar dacă pentru moment copilul nu înțelege, dar îi rămîn neșterse în minte și vine un timp mai tîrziu cînd și le explică, poate mai pe larg de cât ar trebui. Părinții cred de multe ori pe copii mai proști de cât sînt. E natural ca fata să iea pildele de la mamă. Nu se vede cu cîtă religiozitate copiii imitează tot ceea ce văd? Dar dacă au exemple rele?

Așă mereu îmi vine în minte scena cu o copilă de vr'o 10 ani, care arată un portret strein și zicea că acela e tatăseu, și fiți siguri că nu se înșelase. Proverbul românesc că „*surcica nu sare departe de la trunchiū*“, e adevărat, și dacă luăm în samă moștenirea și exemplele ce au trebuit să vază la părinți.

Vin apoi școlile unde se zice, că copiii merg să învețe o dată cu știința și morală. Dar înșelăciune! Căci aice în aceste oceane de corupție se strică mai tot ce a ramas încă bun. Vă puteți singuri închipui că acolo unde se află o adunătură de copii din toate părțile, vor fi deajuns cîți-va rei pentru a face și pe ceialalți asemenea lor.

Căci ieste un feliū de gust, un feliū de invidiă în toți cei cuprinși de o patimă, de a face ca și alții să fie ca dînșii.

Nu mă pot opri a nu cită un singur exemplu pe care îl cunosc chiar ieu : O fată stricată până în măduva oaselor, și care ar fi meritat poate a intra cu totul în alt internat, intră în o școală ca internă. Te înfioră gîndind că aceasta singură ieră de ajuns a strică tot ce putea fi atăcat.

Vin pe urmă exemplele de toate zilele în cari și cele mai nevinovate lucruri, la vedere, nu sînt de cît un simbol sau o aluziune a deprăvării; mai toată purtarea bărbaților cu femeile țintește la aceasta. D. e: a sta la masă părechî, și a face curte unei alte femei, ce înșamnă alta de cît gustul de variație? Ce înșamnă oare punerea înadins de fete tinere prin magazii și birturi? Ce înșamnă vinderea biletelor de lotării și de baluri (făcute mai cu samă cu scop filantropic) de cătră fete și femei tinere? Ce înșamnă și pentru ce se face, știți bine. Părerea mea înse ieste că pentru bărbați înșamnă o slăbăciune, iear pentru femei—degrădare. Pe unele, zic, că le duce nevoea de a vinde împreună cu marfa și cochetăriele ce fac fie căruî cumpărătorii; cele de al doilea vor zice că numai filantropia le împinge, aceasta nu o

cred, fiind că nici nu e adevărat. Apoi ființa omenească nici odată nu trebuie să se înjosască, până a-și vinde trupul, orî măcar cîte-va ochiri și cuvinte dulci. E sigur că asemenea caractere, nu sînt capabile de un ideal mai înalt, de multe sacrificii mai demne.

Să venim la bal, aice să petrec lucruri în adevăr înjositoare pentru o societate, ce se pretinde morală și civilizată. Femeelor, cari găsesc rușinos a se arăta bărbaților în capot, le pare lucru modest a se arăta cu pieptul și cu mînele goale. Balul e o adevărată expoziție sau mai bine după cum l'a numit, mi se pare Balzac „*cîmpul de luptă al femeilor*“. Numai zicem nimic despre danț, pe care numai naivii îl vor privi ca gimnastică.

Veți zice poate că nu e așa? Atunci voiți lăsa să vorbească faptele. Unde se întîmplă cele mai multe începuturi de intrigă amoroase(?!), dacă nu la bal? Unde cele mai multe lăsări de bărbați sau de femei, dacă nu la bal? Chiar căsătoriile formate de la baluri sînt tot așa de trainice ca și plăcerile balurilor.

Vin pe urmă teatrele cu operetele *à la Olteanca*, unde părinții nu se sfiesc a duce copiii, cît de des. Ce morală, ce cunoștință socială deprinde băetul sau fata de la asemenea vederi, cari sînt menite a ațîța simțurile tocite ale celor mai deprăvați oameni? Vom zice fără încunjur că deprind a se deprăva și prin urmare a se prostituî.

(va urmă).

Sofiea Nădejde.

ALBINELE ȚIGANULUI.

(*Anecdotă populară*).

Un țigan ce hojma'n lume auzea pe toți vorbind,
Că-r cumplit de bună miera la mîncat, își puse'n gînd,

Ca să 'ntrebe, tot să 'ntrebe oare unde s'ar putea
Să găsească vr'o lecuță ca să guste ; și zicea :
„Mămucuța mamei mele, de-ar da sfântul Dumnezeu,
„Să găsească, așa de-odată, cum voiți merge'n drumul meu
„Niște miere multă, multă . . . După cât îmi e de dor
„Ce-ași mîncă! Mîncă-o-ași toată chiar de-ași ști, c'ar fi să mor.“

Deci de dor împins pornește și se pune pe 'ntrebat,
Până cînd un om în cale-i s'a găsit de l'a 'ndreptat
Să se ducă într'o pădure, unde dinsul decurînd
Un copac deșert văzuse și din scorbură-i zburînd
Gărgăunii de cei ce mușcă și te'nțapă de gîndești
C'ar să mori, că-ți iese duhul, cît îi fi să pomenești ;
Și spunîndu-i locul unde-i ca să poată nemeri,
Incepu să-i zică : „Haide, du-te nu mai zăbovi.
„Acolo găsi-vei miere să mînînci și dacă vrei
„La copii și la femei ca să duci chiar poți să iei;
„Căci e multă. Vezi acelea sînt albină de cele mari
„Nu ca cele din știubee cari-ți par că-s furmîcari...
„Numai, vezi, te poartă bine. Să n'aluneci să greșești,
„Să le zici vr'o vorbă proastă, nu cum-va să o pățești.“
„— Bine,“ zise, atunci țigănul mulțamînd, și bucuros
O croește la pădure la copacul scorburos.
Și trecînd pe acasă-o scară și-o căldare și-a luat
Și la miere cu țiganca și cu dancii a plecat.
Ajungînd își puse scara la copac ș'apoi în sus
Se ridică cu căldarea; iar pe dancii pe toți i-a pus
Ca să țină scara bine cu țiganca, ș'apoi iel
Suflecîndu-și tare mîna o sloboade încetinel
Drept în jos în scobitură, cînd de-odată strigă : „Dec!
„Am greșit, albină, ieartă căci vroiam acum să plec
„Și din grab'am vrut cu mîna să mă razăm să nu pic.
„Du-te, fugi, mă rog, căci altfelii, zeu mă tem să nu vă zic
„Vr'un cuvînt de reu.“ Dar vorba încă bine nu s'îrși
Și de nas îl pișe'atîta, că de spaimă, cînd răeni
Scara dancii toți lăsară și cu mă-sa toți fugînd
L'au lasat pe dinsul singur dînd din mîni și huciînd,
Ca s'alunge gărgăunii ce cu cîrdul năvăleau
Ca săgeata 'n ochi, în față și pe unde năpădeau
Întepau, că biet țigănul, vai de dinsul ciuruit
Și'ngrozit, pe virful scării strigă, țipă răgușit :
„Ține scara, na căldarea
Că mi-au spart acum spinarea...“
Apoi scara și căldarea, după ce s'a pogorit

Le-a lăsat și'n fuga mare cătră casă amărit
Alergă prin vînt cu mina gărgăunii alungînd
Și de ciudă și durere strigă: „du-te“ blăstămînd
„Unde mutul dus'a roata, pe urlați, pe unde-a dus
„Surdul ieapa, să te ducă naiba naibeii tot pe sus
„Și 'nvîrtind ca ciocîrleia să te ducă roiū turbat
„Să te ducă, dracul unde țincii și-a 'ntercat....

„Dă, văzuși mînca-l'ar boala, bizălău afurisit! !....
„Să te'mpungă-așă de tare, parcă-și face de urît!!..
„Niște miere-atîta numai mă gîndeam să ieu și ieu
„Ș'apoi dinsul vra să-mi scoață ochii. Bata-l Dumnezeu!
„Să mă muște, să mă spargă, să mă ardă ca cu foc
„Pentr'un țir de miere numai!.... bre selbațec dobitoc!!..
„Ș'apoi mușcă.... dacă mușcă, muște bata-l Dumnezeu!
„Dar ca dracul ca neoamenii te străpunge-așă de reu
„Nu cu botul ci cu coada.... pricopsit de bizălău!..
„De te frige, și te pune într'atîta încurcatură
„Căci te temi să nu te 'nșepe și din coadă și din gură....

„Dar acum, mă rog romînii ce vor zice că-s umflat?...
„Vor pufni de ris ca dracii cînd voiū merge acasă'n sat,
„Parcă-s prost să spun la alții c'am șezut și m'au mușcat“

Astfeliu zise; dar în urmă cînd acasă se'ntorcea
De'ntîlnea vr'un om, îndată ne'ntrebat îi răspundea:
„Nu-s umflat, că m'au mușcat
„Ci de ciudă m'am umflat.“

Th. D. Speranță.

Ne zic.....

Răbdarea e virtute, ce trebuie'ncurajată,
Ne zic aceia cari în viață n'au răbdat,
Că munca-i o plăcere grozav de însemnată
Ne zic acei ce parte la teia nu au luat.

Veniți o zi de vară cu mine de răbdați
Ș'apoi vă rog să-mi spuneți, ast-fel de vă'mpăcați;
Veniți munciți cu mine din zori și până'n sară
Gustați plăcerea asta și reu nu vă mai pară.

Rîmnicul Sărat
1882 April.

Rusticus.

Charles Darwin.

La ⁷/₁₉ Aprilie a murit marele naturalist Darwin, în vîrstă de 72 de ani. Vom arăta în scurt cele mai însemnate idei ce a adus acest om genial.

Sînt în oceanul cel mare în regiunile intertropicale o mulțime de insule cunoscute sub numele de madreporice. Toate se înșamnă prin aceea, că sînt încunjurate de zidiri de calcar format prin lucrarea mai multor specii de coral sau formate în totul din asemenea materie. Unele clădiri ale coralilor, numite *recife* încunjoară țărmurile și se află chiar lipite de dinsele; altele încunjoară țărmurile, dar sînt despărțite de acestea printr'un canal cu apă. De obicei aceste din urmă felii de clădiri încunjoară din jur în prejur o insulă, așa avem o insulă încunjurată de un canal circular plin de apă și puțin adînc și mai departe un zidiu de calcar întrerupt numai în dreptul gurei vre unui curs de apă al insulei; în sfîrșit sînt clădiri numite *atoli*, acestea sînt în formă de inel circular sau oval și încunjoară un spațiu, în care apa stă liniștită. În alte forme se vede o insulă întreagă numai din calcar coralian, înse se vede ușor, că a trebuit să se facă dintr'un atol la care s'a umplut laguna interioară.

Multă vreme nu se putea explica fenomenul clădirilor coralilor în toate amănunțele lui. Darwin le explică printr'o teorie vestită. Iel observă mai întăiu, că zidiurile coralilor se pot afla cu sonda, până la adîncimi chiar de patru mii de metri. Cum putuse polipi să ridice un asemenea zidiu, cînd ieste dovedit, că iei nu pot trăi de cît până la 40 de metri sub nivelul mării? Darwin explică lucrul prin o presupunere foarte simplă, anume admite că fundul mării în acele regiuni unde s'au format asemenea insule se prăbușește neîncetat și încet, așa că coralii cari au început a-și ridica clădirea, cînd fundul ieră în regiunea unde pot iei trăi, au urmat cu clădirea și au tot ridicat zidiul așa că s'au ținut la suprafața mării. Prin această presupunere a pră-

bușirei fundului mării se explică foarte bine formele clădirilor; recife, atoli, etc. În adevăr să presupunem o insulă în o regiune a mării care se tot prăbușește. Coralii vor zidi pe aproape de malurile ieși o încingătoare, care îndată ce va ajunge la suprafața mării se va desvoltă mai mult din partea întoarsă spre marea, căci acolo găsesc coralii condițiuni priitoare. Insulele tot acufundându-se în marea, coralii vor tot ridică zidiul din partea despre mare și așa se va formă între insulă și între zidiu un canal circular: reciful s'a prefăcut în recif cu canal. Acufundându-se neconținut insula, de la un timp chiar va dispărea cu totul sub apă și va rămănea numai inelul încunjurătoriu, adecă vom avea un atol cu laguna lui. Cu timpul laguna se va putea mili și vom avea o insulă în totul de calcar.

De aici se vede că Darwin putu prin cauze mici și neînsemnate să explice fenomenele cele mai mărețe luind în ajutoriu timpul. Teoria lui Darwin în privința insulelor de coraliu a fost primită de toți geologii.

Tot prin cauze neînsemnate, dar lucrind timp îndelungat ne-a explicat Darwin și origina speciilor. Teoria lui Darwin sau teoria selecțiunei naturale s'a arătat lunei științifice în cartea sa intitulată „*Origina speciilor prin selecțiunea naturală*“ în anul 1859. Iată în ce constă această teorie. Mai întâiu arată că numărul născuților la ori ce specie ieste prea mare pentru a putea să trăească cu toții. Chiar speciile cari se înmulțesc mai greu ar acoperi în scurt timp pământul, dacă toți indivizii ce se nasc ar trăi. Din cauza aceasta se naște o *luptă pentru traiu* și, fiind că toți indivizii dintr'o specie nu sînt de o potrivă în toate, acei cu caractere mai potrivite pentru feliul de vieată al speciei înving, rămîn în vieată și lasă urmași cari le samănă. Din acești indivizi cu timpul se aleg alții și mai bine potriviți pentru a putea trăi în condițiunile obișnuite ale speciei și așa mai departe. Așa dar în lupta pentru traiu se face o alegere sau selecțiune, indivizii cei înzestrați cu calități mai potrivite pentru feliul de vieată ce trebuie să aibă înving. În scurt teoria lui Darwin se întemeează pe numărul peste măsură de mare al născuților, pe lupta pentru traiu, pe deosebirele ce din cauza variabilităței se află între indivizii de aceeași specie și pe ereditate sau moștenirea calităților căpătate. Cum vedem fără nici o presupunere, prin fenomene admise de toată lumea reușește Darwin a explică *cum s'au făcut speciile actuale din altele mai rechi*, căci se dovedește pe alte căi că speciile s'au făcut unele din altele, numai *cum s'au făcut nu se știe*.

Ca o complectare a teoriei selecțiunei putem cită selecțiunea sexuală, prin care explică Darwin caracterele ce se observă numai la bărbați sau numai la femei și cari nu se pot privi ca nu-

mai de cît în legătură cu sexul. Aşa penele cele frumoase ale păunului, cîntecul, etc. Căpătarea acestor caractere le explică Darwin prin variabilitate, prin lupta pentru femei între bărbați sau pentru bărbați între femei și prin reușirea acelor ce aveau oare caractere cari-î puneau în stare a învinge.

Altă carte însemnată a lui Darwin tractează despre „*Plantele carnivore*”. Prin această scriere dovedește, că sînt plante cari se hrănesc cu carne și că au deosebite căpcane pentru a prinde animale și sucuri anumite pentru a le mistui, etc. Experimentele făcute de Darwin și de fiul seu nu mai lasă nici o îndoială în privința existenței unor astfelî de vegetale ciudate.

Trecînd peste alte scrieri mai puțin însemnate, cel puțin pentru publicul ne specialist, voiî aminti de cea de pe urmă, adecă de cea întitulată: „*Formarea pămîntului vegetal prin lucrarea rîmelor*” 1881. Prin o mulțime de observații și de experiențe dovedește Darwin, în această scriere, că rîmele au jucat mare rol în istoria pămîntului.

Tot pămîntul vegetal trece prin trupul rîmelor în timp de cîțiva ani. Din pricina prăbușirei bortei lor se află pătura de pămînt vegetal în neconținută mișcare, așa că suprafețe nouă se arată și se supun lucrării agenților atmosferici și păturile de la suprafață se aduc în contact cu acidul carbonic din pămînt și cu acidele humusului. În stomahul rîmelor păticelele mai ușor de sfărmat se prefac în pulbere prin frecare. Materia care a trecut prin trupul rîmelor ieste prefăcută în pulbere și se rostogolește pe coastele văilor și în sfîrșit ieste dusă de ape în ocean. Deși pe fie care an se cară cîte puțin, dar ori cum în milioane de ani ar putea fi cărați munți întregi în marea și aceasta prin ajutorul rîmelor! Rîmele lucrează și la îngrășarea pămîntului tîrînd în bortele lor mulțime de frunze și îngropînd oase și scoici și astfelî pregătesc hrana trebuitoare plantelor. Ca cei mai buni grădinari pregătesc viermii straturî pentru plante. Prin borte străbate aerul mai adînc de cît altfelî și astfelî se face cu puțină o resuflare mai puternică a plantelor prin rădăcinî, căci să știe că bortele rîmelor ajung pînă la 2 metri de adîncime! Multe seminți n'ar incolți, dacă nu s'ar grăbi viermii a le acoperi cu materiile aruncate din trupul lor, adecă cu țernă foarte fină și potrivită cu nevoile plantei viitoare.

Darwin a dovedit că rîmele au oare-care inteligență, deși au proaste organe de simțit (pentru amănunte, vezi *Revue scientifique* N. 3 Janvier 1882 pag. 65—75, de unde am prescurtat încheerea).

În scurt Darwin a pricinuit prin cercetări de tot felul, dar mai cu samă prin *teoria selecțiunei* o revoluție în toate științele,

a schimbat punctul de vedere sub care se privea lumea și urmările teoriei sale încă nu-s cu desăvîrșire scoase. Totuși cei mai mulți oameni culți sînt acuma incredințați, că omul ieste un felu de momiță, care s'a desvoltat încet încet până să ajungă unde-l vedem astă-zî. Negreșit că reacționarii s'au grăbit a se folosi de *teoria darwiniană* pentru a-și sprijini ideile lor, dar nu-i de mierat, căci omul la nevoie se apucă și de tăiușul săbiei. „Numai „atîta putem zice că acele forme sociale vor învinge în luptă pen- „tru traiu, cari vor asigura buna stare a tuturor membrilor soci- „etăței. Societățile cari se vor schimbă într'acest senz vor putea „trăi, cele cari vor fi prea înțepenite pentru a se putea schimba „vor pieri, se vor desface și membrii lor se vor alipi la alte so- „cietăți mai în stare a îndeștula cerințele omului“. Acei cari vro- esc să întemeeze despoerea mulțimei, lăudîndu-se că sînt mai bunî de cît ceialaltî, nu înțeleg adînc teoria selecțiunei, se înșală de păreri, gîndească bine și se vor incredința de adevăr, că din te- oria lui Darwin nu urmează că numai de cît cei mai bunî vor învinge, ci numai acei înzestrați cu însușiri mai potrivite pentru felul de vicață, ce au de dus. Să ne întrebăm cine ieste mai de- săvîrșit animalul liber care-și cîștigă hrana singur, ori parazitul și vom vedea că *parasitismul* aduce în tot deauna deșăradarea fi- zica și morală.

I. Nădejde,

Monologul unui soldat.

Imî aduc ș'acum aminte de acele vremuri bune,
Cînd copil ieram acasă, cînd cu oile umblam
Cînd nici grija, nici nevoea nu știeam că ieste'n lume
Ci plăcere numa'n toate, cînd pe cîmpuri alergam.

Dar cu 'nctul fără veste tot s'au dus zilele-acele
Cite una, cite una, până ce m'am pomenit
Cu nevoea lîngă mine, cu necazurile grele,
Și atunci văzui că lumea nu-i așa cum am gîndit.

Lăsai jocul nebunatic de pe dealuri, de-altă dată,
Luai sapa și pe lanuri începuî tot să muncesc,

Incepui acuma lupta cu nevoia ne'mpăcată,
Lupta grea prin care numai mai puteam ca să trăesc.

Căci avere bietul tată nu putuse să adune,
Om cinstit ieră sărmanul, nici odată n'a furat,
N'a luat munca străină, a trăit de azi pe mine,
Dar de alții fără milă fosta veșnic desbrăcat.

Și cînd girbov ajunsese, m'am gîndit că ar fi bine
Să muncesc și zi și noapte ca s'adun mai mult ceva
Să muncesc și pentru dînsul, cum muncit'a pentru mine
Ca să-î fac traiul mai lesne, ca să pot a-l ajuta.

Dar cînd gîndurile aceste să zbăteau mai tare'n mine,
Cînd iubirea pentru dînsul suferința-mî alungă
Că-s ales și bun de oaste de odată-o veste-mî vine
Și că mîni nu mai departe, e poroncă a plecă

Trebuî s'ascult poronca și să plec atunci pe dată,
Căci nu 'ncepe 'ntîrziere, cînd cei mari îți poroncesc,
Nu vroesc ieî să audă, că în urmă lași un tată
Girbovit de bătrîneță, fără sprijin omenesc!

Ce le pasă lor de aceia, ce rămîn departe'n urmă,
Fără sprijin, fără hrană, fără-o leacă de comînd.
Ce le pasă de norodul, care merge ca o turmă,
Ori și unde-l mîna voia celui care nu-î flămînd.

Vai! căci voea, numai voea celor mari ne cîrmuește,
Legea-i scrisă pe hîrtie ș'acolo a mucezit,
Ca să iee pe unicul fiu, de lege se oprește,
Și cu toate-aceste ieată cum pe mine m'au rîpit!

M'au luat ș'acolo'n oaste, mi-au făcut lungă înșirare
Tot de vorbe mîndre numai; dar cînd faptele-am văzut
Blăstămat'am omenirea, blăstămat'am ceasu'n care
Am pornit din casa tatei și la oaste am căzut.

Căci un an stătusem numai ca ostaș, și ieată vine
O poroncă că în grabă de război, să ne gătim
„Căci păgînii, ziceau dînșii, ne stîlcesc ca pe juvine
„Și noi trebuie acuma să ieșim ca să-î oprim,

„Să scăpăm creștinătatea de sub mîna lor păgîină,
„S'arătăm ș'acum la lume că sîntem popor voinic,
„S'arătăm că libertatea ieste gloria străbună
„Și că noi spre iea ne ducem ne-avînd frică de nemic.“

I-am crezut, ș'apoi plecat'am peste cîmpuri pustiite
Și prin glod și prin ninsoare, până ce ne-am întîlnit
Cu dușmanul, și la luptă ca și fieare ne'mblinzite,
Ne-am luat în multe rînduri, până cînd am fost rînit.

Oh! atunci, atuncea numai am văzut, ce-î bătăliea
Căci rînit, pe cîmp rămas'am ș'am putut ca să privesc,
Cum cădeau sermanii oameni, cît de mare-î grozăviea
Cînd îi vezi ciunțiți de gloanțe, cum prin sînge se tiresc.

Lîngă mine ierau patru, pe-a lor față vedeai ura,
Tupilați pe lîngă tufe cu genunchiul pe pămînt,
Stringînd pușca cu mînie, din cartuș mușcînd cu gura,
De-ți părea că-s vii, sermanii, și iei morți ierau de cînd!

BOU Chy / Central University Library Cluj

Mai dincolo încă alții trei flecăi, plecați pe-o parte
Tustrei unul lîngă altul, cu genunchii îndoiiți,
Cătră ceriîu priveau cu ochii și cu mînele 'nceștate,
Se păreau că fac o rugă, cînd de moarte-au fost loviți.

O cîmpie fără margini, cît zărești se tot întinde
Și cu sute, miî de leșuri tot pămîntul e 'nbrăcat:
Leșuri goale și ciuntite, incît groaza te cuprinde,
Cînd vezi omul, că prin sînge într'o fieară s'a schimbat

. . . . .

Am zăcut acolo'n sînge, toată ziua și o noapte,
Și a doua zi spre sară se'ncepură-a aduna
De pe cîmp atîtea leșuri, o movilă fac din toate
Apoi șanțuri se săpară și începură-a le-aruncă

Vai! nici cred că se mai poate o mai mare grozăvie,
Nici o limbă omenească nu-î în stare a arătă
O așa nelegiuire, o așa măcelărie.
Dar mai poți în lumea asta la mai bun a te-aștepta ?

Nu, de aceea ura și blăstămul omenirei
Peste voi să cadă, cari tot de sînge însetați,
Peste voi cei fără inimă, voi casapii tinerimei,
Voi ce rîdeți și în lacrimi de-a mulțimei vă scâldați.

G. N.

VASILE CONTA.

Țara românească a pierdut pe unul din cei mai însemnați oameni ai ieș. Judecînd de pe cele ce a făcut sau a încercat a face pînă acuma, ne puteam aștepta la mari lucruri de la dînsul. Nenorocire numai că boala de care a și murit i-a paralizat puterile și n'a putut să lupte pentru realizarea ideilor sale. De la Vasile Conta ne rămîn mai multe scrieri filosofice: *Teoria fatalismului*, *Teoria Undulațiunilor universale* și *Metafizica materialistă*, precum și un *Proiect de organizarea învățămîntului*.

Nu putem aici face o dare de samă amănunțită despre meritele acestor lucrări, avem înse de gînd a le studia și face cunoscute prin „Contemporanul“ și n'am putea îndemna în deajuns pe cetitorii noștri, iubitori de lumină, a citi aceste opere.

În Teoria fatalismului găsim adunate toate dovezile științifice, cari arată, că totul în lume se petrece după legi fatale, neînlăturate. că de la despărțirea pămîntului din soare și pînă la pieirea lui toate fenomenele ce se petrecură, se petrec și se vor petrece pe dînsul. nu puteau să nu existe, nici să fie cîtuși de puțin altfelii. Pentru a aplica teoria fatalismului la explicarea fenomenelor psihice (sufletești), *Conta* face o ipoteză explicativă și ne arată, că cu ipoteze curat materialiste se poate explica dezvoltarea ideilor, a sentimen-

telor, a actelor așa numite voluntare. Cine va ceti teoria fatalismului, credem că va rămănea convins, că în lume se petrece totul după legi fatale și că admiterea acestei idei departe de a nemici societatea și civilizația cum zic mulțime de fricoși, va avea ca urmare îmbunătățirea omenirii.

În Teoria *Undulațiunilor universale*, arată autoriul cum totul se petrece, pare că ar fi supus unei undulațiuni, cum toate ajung treptat la un maximum și apoi cad; și aplică această idee la toate chestiunile de cari se ocupă lumea științifică, arată cum se formează și se desfac lumile. își dă păreri foarte adânci asupra teoriei lui Darwin, etc. Teoria Undulațiunilor universale ieste putem zice opera fundamentală a lui Vasile Conta.

În *Metafizica materialistă* aduce autoriul lovitura cea mai omoritoare credinței în D-zeu, în spirite și în viața viitoare explicînd, cum au ajuns oamenii selbateci la asemenea idei, pornind de la o explicare grosolană a visurilor. Ne aducem a minte, cu ce tact, cu ce artă, cu ce limpezală a lămurit Vasile Conta aceste chestii delicate înaintea unui public numeros în sala Universității. Ne amintim, ce efect au făcut aceste explicații ale științei nouă asupra tinerimei, care în tot deauna ieste foarte numeroasă la conferințele publice din sala Universității. De la data acelei Conferinți s'au aruncat semințele cele bune ale ateismului în toate școlile din Iași și de atunci și până acuma se vede cum merge crescînd influința acestor idei. Pe cînd mai înaintea se mulțameau tinerii a crede pe profesorii de religie și de filosofie și a socoti drept ne învățați ori smintiți pe cei cu alte idei, după conferința D-lui Conta și după publicarea *Metafizicii materialiste* lucrurile s'au schimbat cu desăvîrșire. Asupra tinerimei a făcut *Metafizica materialistă* mai multă întipărire de cît celelalte scrieri, cari ierau prea înalte.

În această scriere găsim combătută cu dreptul ideea lui Spencer, care-și închipue că știința și religia

sînt două feliiuri sau mai bine două căi pentru a cunoaște adevărul și socoate că știința și religia ducînd la aceleași rezultate se vor împacă. *Conta* arată înse că religia nu-i de cît o formă a științei omenești, o explicare metafizică a lumii, întemeată înse pe cunoștinți neîndestulătoare și prin urmare menită a pieri și a fi înlocuită prin o explicare întemeată pe rezultatele științelor nouă. Prin urmare prin perfecționarea științelor se ajunge la alungarea explicărei religioase a lumii și nu la o împăcare. Religia și știința se află acuma alătura pentru că sînt încă oameni neînvățați și oameni învățați și cu întinderea luminelor religia va face loc științei, care va da respuns la întrebările ce veșnic își pune omul: *De unde vin? Ce sînt? și Unde merg? Ce iese lumea? etc.* În trecut oamenii au respuns la aceste întrebări într'un feliu și acele idei deduse pe atunci din faptele cunoscute s'au păstrat sub nume de dogme religioase. Acuma înmulțindu-se cunoștințele se pot da alte respunsuri la veșnicele întrebări și aceste nouă credinți se află în luptă cu acele vechi:—știința cu religia. În cercetarea explicărei materialistilor curați și în prevederea adevăratului sistem al lumii, *Conta* se arată ca unul din cei mai adînci cugetători ai veacului nostru. *Putem să zicem, că am avut și noi un filosof.*

Cu programul seu a stîrnit *Conta* o furtună în po-triva sa, profesori universitari nu s'au sfiit a-l trătă de nebun, pentru că din pricina lipsei desăvîrșite de educație științifică nu ierau în stare a înțelege ideile min-tuitoare ale tînarului filosof. Au mai fost în contra și oamenii *practici*, acea rasă ciudată, care cred că numai așa se poate cum au apucat ie; cari se tem să se îndepăr-teze de țermuri ca navigatorii înainte de descoperirea busolei. Acești oameni uită că avem o busolă—*Peda-gogia modernă* și anume a celui mai mare filosof con-temporan a lui H. Spencer. Masa cea mare a împotri-visorilor se simțeau loviți și amenințați, ierau să înce-teze tot feliiul de nulități a se hrăni din punga ce-

tătenilor pentru a suci capul tinerimei ce le cade în ghiare. *Nănenii, Măreștii, Romnicenii, Petreștii* și alții au ridicat jalbe în proțap în potriva noului proiect. Chiar femeile pentru cari se făcea cu puțință o educație științifică serioasă, s'au grăbit a protesta. Greșala lui Conta a fost, că trebuia mai întâiu, să rupa masca șarlatanilor și plagiatorilor pentru ca să știe lumea cine ieste în potriva proiectului. N'a făcut așa și cei reii au învins. Lecția nu trebuie uitată.

Sfârșim cugetările ce s'au produs în noi cu prilejul acestei morți păgubitoare pentru Romîni și arătăm părere de reii, că Biserica creștină a crezut de cuviință a se amesteca la îngroparea unui ateu cunoscut și că nu ne a fost cu puțință să avem exemplul unui om care să fi fost îngropat după credințele lui. Dar nu face nemică, scrierile lui Vasile Conta vă vor strica de o mie de ori mai mult, de cît v'a folosit îngroparea lui religioasă !

I. Nădejde.

Cîte-va consider. asupra tipurilor omenești.

(Urmare).

După ce ne-am înțeles asupra feliului grupelor de oameni, putem trece mai departe, lăsînd mai la urmă discutarea asupra originii oamenilor.

Cei mai însemnați antropologiști actuali, ieaă ca bază pentru formarea celor două mari grupe de oameni *forma părului*. — Acest caracter, după cum am spus, deși puțin însemnat prin sine ieste înse foarte însemnat pentru clasificare, căci ieste ușor de observat, constant și în legătură cu caractere mai însemnate; adică la o schimbare în feliul părului, corespunde schimbări în toate caracterele cele mai însemnate. — Din acest punct de vedere, se pot face două mari grupe de oameni: I *Oamenii cu pă-*

rul linos (*Ulotrihi*) și II-a *Oamenii cu părul nelinos* (*Lisotrihi*).— Un fir de păr linos iese lățit, așa în cît tăiat de a curmezișul, capătul are forma unei elipse; pe lângă acestea încrețiturile lui nu sînt făcute în spirale mari, (cum se întîmplă la unii oameni cu părul crețiu din grupa lisotrihiilor), ci se fac în loc și mărunțele ca la un fir de lînă de oaie; din această cauză părul în total are forma unei *lîni*. — Un fir de păr nelinos, din contra, iese cam cilindric, așa în cît tăiat de a curmezișul, capătul are forma unui *cerc*; chiar cînd iese crețiu, nu iese linos.

I. *Ulotrihi* sau *oamenii cu părul linos*.

Această grupă cuprinde de sigur mai multe specii. — Haeckel o împărțește în 4 specii. — Topinard înse, fiind că încă nu sînt complete studiile în privința speciilor omenești nu se pronunță în privința numărului speciilor, ci se mulțemește numai cu descrierea *tipurilor* deosebite ce se cunosc în această grupă, rămînînd ca mai pe urmă să se decidă ce sînt aceste tipuri.

Fiind că am întrebuițat vorba *tip* să vedem, înainte de a trece mai departe, ce se înțelege prin aceasta. — *Tipul omenesc* iese *mijlociea caracterelor ce se găsesc într'o specie sau rasă de oameni*, adică caracterele pe cari în general le găsim la cei mai mulți oameni din acea specie sau rasă. — Inse fiind că oamenii sînt foarte amestecați, se numește *tip o sumă de caractere de care se apropie mai mulți indivizi dintr'o grupă omenească*.

Să vedem acuma care sînt tipurile din grupa ulotrihiilor:

a) *Tipul Papua*. — Acest tip se găsește în general respîdit prin *Melanezia* (în *Australia* nu); în unele insule și în *Nouăle Hebride* se pare ca se află acest tip mai curat de cît ori unde aiurea; iar în *Nouă-Caledonie* și în insulele *Fiji* se amestecă mai ales cu *tipul polinezian*. — Caracterele generale ale acestui tip sînt: *) Părul negru, linos și așezat pe pielea capului în tufe, (adecă întocmai cum sînt așezate tufele de păr la o perie de vacs, înse aceste tufe sînt foarte lungi, până la 4 decimetri) și sucite în spirală, așa în cît spirală cu spirală, ajungîndu-se acopăr toată pielea capului și se pare că părul crește peste tot. — Părul iese în gene-

*) În descrierea caracterelor deosebitelor tipuri, nu putem face altă cevă de cît să scurtăm caracterele date de Haeckel, Topinard, etc. În această parte nu ni se poate pretinde originalitate, căci n'am avut ocazie să studiem toate tipurile omenești, și, chiar de am fi făcut această, descrierile tot n'ar fi mult deosebite de ale autorilor citați, căci de sigur că n'am putea zice că *Negrul* nu iese *negru* etc.

ral desvoltat pe corp, înse tufele nu sînt așa de dese ca pe cap, nici chiar la barbă. — Pielea iese de culoare neagră, la unii bățind în culoarea șocolatei, la alții în albăstriu. — Craniul iese foarte lungărețiu (*dolichocefal*), fruntea îngustă și dată înapoi, ridicăturile osoase ale sprincenelor ieșite înainte, iar prin mijlocul părții de deasupra a craniului, se află adese ori o ridicătură osoasă care merge până în mijlocul frunții. — Ochii sînt acufundați și cu partea cea albă fără lustru. — Nasul iese mare, lat la rădăcină, cu nările resfrînte și cu despărțitura dintre iele scoasă mai în afară, înse bulbucată și arcuită mai ales la papuașii din *Noua-Guinea* (după descrierile lui *Wallace*): buzele sînt groase și scoase înainte, bărbia dată înapoi, fălcile scoase foarte tare înainte ca un bot de animal (servindu-ne de termenii tehnici întrebunțați în antropologie, am zice: *prognatismul foarte pronunțat*), fața lungăreață și în total (din cauză că fruntea și bărbia sînt date înapoi și fălcile împreună cu oasele obrazului sînt scoase înainte) de asemenea scoasă înainte.

Neo-Caledonienii de obicei sînt puși tot la un loc cu *Papuașii* propriu zisi; înse în multe privinți se deosebesc și prin caracterele lor dovedesc o amestecare din trei elemente principale: unul polinezian, altul melanezian, și al treilea mijlociu între aceste două; dintre aceste trei elemente, elementul amestecat predomină, iar polinezienii sînt cei mai puțini. — Prin încăperea craniului *Neo-Caledonienii* întrec pe *Australienii* și pe *Negrii* din *Africa*, înse sînt în urmă tipurilor galbene și mai ales tipurilor numite în general *albe*. — Cînd în amestec predomină caracterele polinezianului, atunci talia iese mare, membrele bine potrivite cu corpul, culoarea galbănă-maslinie.

(Va urmă).

W.

Chipul cum unii funcționarii înțeleg împlinirea datoriilor.

Cînd în unul din numerele trecute ale revistei noastre, ne-am ocupat cu o chestie de feliul acesteia cu care vroim să ne ocupăm acuma, unii au pretins că a-

semenea chestiunii nu pot avea locul lor într'o revistă științifică și literară.—Noi înse am susținut și susținem că avem tot dreptul de a arăta, măcar în treacăt, relele ce urmează dintr'o neîmplinire de datorie a unui funcționariu; și, dacă feliul revistei ne oprește de a ne ocupa pe larg cu asemenea chestiunii, nu ne se poate face nici o vină, dacă amintim când și când câte ceva din cele mai bătătoare la ochi, căci a combate *șărlătănia, abuzul, incapacitatea* etc. ieste unul din scopurile „*Contemporanului*“!

Iată anume despre ce ieste vorba:

Un Domn funcționariu avînd nevoie de un medic pentru soția D-sale într'un caz de *facere* primejdioasă, s'a adresat la Dl. Dr. *Bucșenescu* medicul despărțirei. —Dl. *Bucșenescu* venind, în lipsa soțiului, și uitînd orî ce cruțare, ce, ca medic, trebuie să știe că se cuvine unui bolnav și mai ales în cazuri de feliul acelui în care ieră chemat, începù a strigà: „*Unde-î femeea cea bolnavă!*“ După ce i s'a arătat, a început a muștrà pe moașă, că „*de ce l'a chemat degeaba?*“ Moașa i a arătat că ieste *hemoragie* și că prin urmare cazul ieste grav, după mai multe vorbe de feliul celor citate mai sus, Dl. doctor zice: *Ce am să-î fac? Să opresc hemoragia sau să o las? Intr'un caz moare mama, iar în altul copilul!* După aceste cuvinte înveselitoare, socotindu-le, se vede ca o *reșetă folositoare*, s'a retras fără să prescrie altă ceva! Așà în cît a fost nevoie să se caute un alt medic (Dl. Dr. *Ratcu*), carele, dacă n'a putut scăpà copilul, a oprit o nenorocire mai mare: pierderea mamei!

Ne întrebăm acuma, ce înțeles are leafa ce se dă unui medic de despărțire, cînd medicul se poartă ca Dl. *Bucșenescu*? Dacă un cetățean, care contribuște la plătirea medicului, care-l are oare cum *tocmit* pentru cazuri de trebuință, ieste silit să alerge la doctori particulari, căci cel de despărțire vine *ca și cum ș'ar face pomana cu un calic*, atunci pentru ce să mai fie medici

de despărțire?! Sau să se spue mai bine curat: *se dă leafă, dar nu se cere treabă!*

Tot de Dl. Dr. Bucșenescu se zice că ar fi dat unei femei sărace două palme pentru că l'ar fi chemat la un caz prea ușor după ideia D-sale! Cel puțin așa înțelegem! Plătim doctori ca să aibă cine ne bate și ocări!?! Numai păcat că nu toți se lasă bătuți și ocăriți! Sînt unii oameni așa de curioși că la ocări răspund cu *palme*, iar cît despre palmele primite, le dau înapoi cu *vîrf și îndesat!*

Iată deci un exemplu foarte curios în feliul seu! Un om plătit pentru ca să facă o treabă, își iea aerul de stăpîn al acelor cari îl plătesc! Nenorocire că exemple de feliul acesta, sînt foarte dese! Cea mai mare parte din funcționari se cred în drept de a se uita *chiorș* la acei cari nu fac altă cevă, de cît vin ca să-și facă trebile recurgînd la ajutoriul acelor, cari sînt plătiți anume pentru aceasta!

Acești D-ni au nevoie de un feliu de educație și noi credem că lucrăm pentru aceasta, publicînd, cîte o dată, cîte cevă mai neauzit în această privință!

Vede'o'!

Un Liceu în perspectivă.

Sîntem pozitiv înștiințați că Ministeriul Instrucțiunii publice ieste autorizat a clădi și în Iași un Liceu model, care să aibă și internat. Nu mai zicem de astă dată cevă în potriva internatelor, pricinuitoarele atîtor rele feliurite, căci de aceste lucruri știm noi că nu se va ținea samă.

Nu mai stăruim asupra folosului acestui stabiliment, să ne mulțumim că de astă dată cei de la putere s'au

gîndit că și Iașul avea nevoie de Liceu și dotînd București cu mai multe instituțiuni folositoare, ne-au dat și nouă ceva.

Tragem înse luarea aminte D-lui Ministru al Instrucțiunei Publice asupra unui punct, ce de sigur trebuie să predomineze, atunci cînd e vorba de creșterea și educațiunea copiilor, voim a vorbi despre **Igienă**.

Parcă vedem că se va alege centrul orașului pentru clădirea acestui Liceu și gîndindu-se numai la înfrumusețarea centrului și la îndemînarea cător-va profesori mai cu vază, se va trece cu vederea acestui punct de căpetenie

Igiena trebuie înse să fie ideea predominantă, iar nu alte cauze secundare și de interes individual.

Să se caute un loc întins, la aer curat, unde să se poată face fintîni cu apă bună și de ajuns, și să se poată plîntă copaci mulți. Ieată chestiunea principală! Iear dacă în străinatate oamenii iubitori de patrie și de prosperarea educațiunei, caută ca stabilimentele de Instrucțiune să fie departe de zgomot și la aer curat, la noi să nu se facă din contra, pentru interese private. Imitați operile oamenilor de știință străini și de multe ori vi le însușiți copiindu-le; copiați și faptele lor, vor fi mai folositoare și mai de laudă D-lor profesori!

Noi ne facem datoria, făcînd acest apel către Dl. Ministru al Instrucțiunei Publice, precum și către D-nii profesori, și sperăm că măcar de astă dată în interesul generațiunilor viitoare, vom fi ascultați.

Pe viitoriū, poate, urmîndu-se consiliile noastre, autoritățile nu vor fi nevoite a închide stabilimentele de Instrucțiune, tocmai în mijlocul ocupațiunilor celor mai serioase din cauză de boale molipsitoare precum anghina, coriul, scarlatina, etc.

Părinții vor fi mai mulțămiți ca copii lor să facă o primblare ceva mai lungă, sau să-și scoale ceva mai de dimineață, de cît să-și vadă morți.

Verax.

Boalele molipsitoare după starea științei.

Publicăm în fruntea revistei de mai multă vreme un Apel pentru a forma o societate care să lupte în po-triva boalelor molipsitoare mai ales ale copiilor. Din mai multe părți ale României am primit revașe prin cari ni s'a arătat dorința de a face parte din o asemenea so-cietate. Vom așteptă până ce numărul persoanelor înscrise va ajunge la o sută și atunci vom trimete liste de sub-scripție pe la acele persoane și după ce numărul mem-brilor va ajunge la o mie se va forma în toată regula societatea, se va regula ce mijloace trebuesc întrebun-țate pentru a strînge banî și se va publică premiul sau premiile ce se vor socoti de cuviință. Până atuncea înse trebuie să arătăm ce se mai descopere în privința acestor boale.

Acuma mai toată lumea științifică crede, că boalele molipsitoare sînt pricinuite prin înmulțirea în sînge a unor ființe microscopice și că molipsirea se face prin ajutorul germenilor acestor ființe sau chiar prin fiin-țele înse-și, cari reușesc a ajunge în sîngele animalelor sănătoase. Cercetările lui *Pasteur* și ale altora au dove-dit că cultivînd acele ființi mai mult timp în atingere cu oxigenul le putem preface din omorîtoare în neomor-ritoare și că un animal hultuit cu liquid care să cu-prindă de aceste ființi slăbite ieste apărat chiar în po-triva celor omorîtoare. Iată prin urmare o cale pentru a putea învinge anghina, scarlatina, ciuma, holera, etc.

O nouă lumină au adus cercetările lui *Buchner* și ale lui *Grawitz*. Printr'acestea s'a dovedit că aceea-și specie de ființă organică poate fi prefăcută din nevătă-mătoare în vătămătoare. *Grawitz* a prefăcut ciupercele mucegaiului în așa feliu de ciuperci în cît pricinueau moartea cu cea mai mare iuțală. Pentru a ajunge la aceasta a deprins încet încet ciupercele mucegaiului a crește și a se înmulți în condițiuni asemănătoare celor

din sînge, adecă le-a deprins cu căldura, cu alcalinitatea, cu liquiditatea sîngelui și pe cînd germeii ciuperceilor necultivate așa cum le găsim pe lucrurile mucegăite nu pot să se desvolte în sînge, germeii celor deprinse cu altă vieață pricinuesc moartea și toate organele se află împlute de o vegetațiune puternică!—Din această experiență trebuie să tragem învățătură, că numai cu microscopul nu se va putea dovedi cauza boalelor molipsitoare. În adevăr ar fi descoperit cine-va germeii sau ciupercele mucegaiului, dar făcînd experiențe s'ar fi încredințat că mucegaiul nu omoară și adevărul ar fi ramas ascuns.

Alt fapt s'a dovedit prin cercetările lui Pasteur asupra *turbăciunei*, adecă că ființele pricinuitoare de boale nu se află numai de cît în sînge, ci unele, în mușchi, altele, acele ce pricinuesc turbăciunea, în crier.

Un învățat german a găsit chip de a dovedi și de a arăta chiar celor mai necredincioși ființele pricinuitoare ale *tuberculozei* și după aceste cercetări și după ale lui *Davaine*, dacă nu mă înșel, s'a pus medicina pe calea de a învinge turberculoza, care ne-a rîpit atîția oameni folositori.

În „*Revue scientifique*“ am cetit că beladona în doze mici și luată timp îndelungat aduce o așa schimbare în sînge în cît ființele ce pricinuesc *scarlatina* nu se mai pot desvolta. Acest fapt, dacă s'ar adeveri ne-ar arăta încă un mijloc de a învinge boalele molipsitoare, adecă aflarea unui alcaloid sau alt corp care luat un timp ar apăra ca și o hultueală de boale molipsitoare. Găsască-se asemenea mijloace sigure împotriva anghinei, etc, și mulți copii vor scăpa.

Studiind vieața ființelor pricinuitoare de boli am putea afla ce substanțe anume ar fi în stare a le omori pe dîsele, fără să omoare celulele omului și astfeliu am avea un medicament, cum ieste chinina în potrivea *frigurilor* și poate și în potrivea *tifosului*.

Cunoscînd bine istoria acestor ființi microscopice

am ști ce ieste de făcut pentru a le nimici cu desăvîșire și prin urmare pentru a mîntui lumea de dînsele.

Numai bani să fie pentru a plăti acelui din învățații francezi, germani, englezi, etc. care ar putea descoperi asemenea lucruri și în curînd, cercetările fiziologice ar mîntui lumea de multe rele. Negreșit cu condiție să se aplice numai de cît toate cele ce s'ar dovedî neapărat trebuitoare.

Rugăm pe cetitorii noștri să nu treacă cu vederea Apelul nostru, și să se grăbească a se înscrie. Mulțămim acelor ziare, cari au reprodus apelul nostru și am dorî să găsească imitătoare.

I. Nădejde.

D-lui Veghede.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Imî pare reu că tot nu s'a mulțămît Dl. V. G. D. de la Huși. Mi se pare că din cele arătate de mine în Nr. 19, orî cine vede că în adevăr Dl. care a scris în „Învățătorul copiilor“ a greșit spunînd că furmicile cunoscute pe la noi prin războaiele ce poartă (*Polyergus și furmica neagră cenușie etc.*) au ace. Am arătat că nu putea să fie vorba în „Învățătorul copiilor“, de cît de furmicile de pe la noi și de sigur că autoriul și mai toți cetitorii de la copii până la institutori au crezut că furmicile noastre au ace. Nu mă îndoesc că și Dl. Veghede a explicat în clasă copiilor, că furmicile se împung cu acele și că usturimea ce ne fac pe trup ieste pricinuită prin împunșeturi. Acuma după ce am arătat prin „Contemporanul“ greșala, Dl. Veghede în loc să-și cunoască greșala, cum se cuvinea, caută cum s'ar zice *caî verzi pe păreți* și se face a crede că în „Învățătorul copiilor“ se vorbește de furmicile din America! Dar bine, D-le Veghede, cum îți închipuî D-ta, că autoriul părții științifice vorbea de furmicile din America și trecea cu ve-

derea pe acele de pe la noi!! O dovadă că gîndea la ale noastre ieste că spune despre *stupit* veninos. D-sa avea o amintire încîlcită de descrierea războaelor făcută de Huber și știea că furmicile se împoacă cu *stupit* (?), In adevăr. se împoacă cu acid formic, dintr'o beșicuță aflătoare la sfîrșitul pîntecelui și tocmai acest obicei îl au cele fără ac, cele cu ac se împung cu acul și lasă întocmai ca albinele acid în rană.—Pe la noi nu sînt furmici cu ac, cari să poarte războaie!! Mai bine ieră să fi cetit pe „Bourasse“ mai de mult și să fi aflat greșala din „Invățătoriu“ din vreme, dar nu tocmai acum.

Chiar cînd v'ați hotărit să trimeteți întimpinarea Dv, D-le *Veghede*, ați crezut încă ca și Dl. de la „Invățătoriu copiilor“ că furmicile au ac cu toatele și prin urmare că are Dsa dreptate. De aceea v'ați și grăbita trimbița prin Huși biruînța. Prea v'ați grăbit! Rușinea Dv, va fi cu atîta mai mare.—Carta Dv, de poștă o am la păstrare și voiû putea dovedi că avînd în mîna pe *Bourasse*, tot nu v'ați fost luminat în chestie. Dar ați gîndit, Dv, cum să nu se afle în „Contemporanul“ greșeli?! Să fie cu puțință! Atîtea numere și în atîtea chestii s'a amestecat și să nu fie prins cu nemică! V'ați pus pe lucru și ați și reușit. Halal!

I. Nădejde.

D-na DAPHNÉ. Huși.

Această Doamnă mă mustră de ce nu scriu cum sfătuește *Belèze* în literatura franceză, adecă de ce am crezut că pot zice: *Graham Bell a descoperit telefonul* în loc de *Graham Bell a inventat telefonul*. Pricina ieste că cuvîntul a *descoperi*, chiar după *Belèze*, are înțelesul cel mai mare și cuprinde în sine înțelesul lui a *inventă*; acest din urmă înse nu se poate întrebuiînță de cît în unele înțelesuri. Așa, ar fi o greșală neiertată, dacă ar zice cine-vă: *Am inventat un animal, am*

inventat un fluviu în mijlocul Africei. Dar a zice Graham Bell a descoperit telefonul se poate, căci ori cine știe de ce feliu de descoperire ieste vorba aice. Nu trebuie să se uite cuvîntul a descoperi ieste cuvînt românesc, pe cînd a *inventă* ieste un neologism, de care pentru o mulțime de pricină mă feresc, cît pot. Apoi la urma urmei ce ieste în adevăr invențiunea, oare nu descoperirea însușirilor materiei sub cutare formă, etc. Graham Bell a descoperit niște însușiri necunoscute și că așezarea unui magnet, a unei tăblițe, etc, formează un telefon, prin urmare nici din punctul de vedere al înțelesului, nici din al adevărului științific n'am greșit.

Cînd un chemist face o combinațiune care nu există în natură nu zice numai de cît că a *inventat* un oxid sau un acid, ci că a *descoperit o combinațiune nouă* a cutăruî metal. Prin urmare am putut și ieu zice alt-feliu despre telefon.

Ori cum ar fi vă mulțămesc, Doamnă, de sfaturile ce-mi dați, arătîndu-mi, că pozițiunea mea de redactor de jurnal mă silește să scriu cît se poate de lămurit, etc, îmi faceți cinste de a crede ce dela mine se cere mult mai mult de cît de la alții, etc. Foarte bine, Doamnă, der și ieu vă voiți dà la rîndul meu oare-cari sfaturi și anume ca împreună cu Dl. Veghede pe care îl cunoașteți destul de bine pe cît mi s'a spus, să vă puneți pe învățat și să vă lasați de ideea că de la D-voastră, și femeie să cere mai puțin de cît de la mine.

I. Nădejde.

NB. Articolul „*Minunile științei*“ fiți siguri, că nu va rămănea nesfîrșit.
